

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

ΣΤ΄ Δημοτικού

Τίτλος:

«Ο εθνικός μας ύμνος»

Συγγραφή: ΠΕΤΡΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Εφαρμογή: ΧΟΡΟΖΙΔΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥΛΑ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας πρωτοβάθμιας:

Κώστας Ντίνας & Σωφρόνης Χατζησαββίδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ο εθνικός μας ύμνος

Εφαρμογή σεναρίου

Σαββατούλα Χοροζίδου.

Δημιουργία σεναρίου

Κωνσταντίνος Πέτρου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Στ' Δημοτικού

Σχολική μονάδα

Διαπολιτισμικό Δημοτικό Σχολείο Νέων Επιβατών

Χρονολογία

Από 16-03-2015 έως 20-03-2015

Διδακτική/θεματική ενότητα

Γλώσσα ΣΤ' Δημοτικού, τεύχος β', ενότητα 12: «25^η Μαρτίου»

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

Ι. Φιλολογικής ζώνης

Ιστορία

Νεοελληνική Λογοτεχνία

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

Αισθητική Αγωγή: Μουσική

Γεωγραφία

III. Ημιτυπικές και άτυπες διαδικασίες εκπαίδευσης

Σχολικές γιορτές

Χρονική διάρκεια

Για την εφαρμογή του σεναρίου απαιτήθηκαν 10 διδακτικές ώρες.

Χώρος

I. Φυσικός χώρος

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για να είναι εφικτή η υλοποίηση του σεναρίου, θα πρέπει ο εκπαιδευτικός καθώς και οι μαθητές να είναι εξοικειωμένοι με τη διαχείριση αρχείων και φακέλων, με τη χρήση επεξεργαστή κειμένου, την πλοήγηση στο διαδίκτυο, την ανάρτηση αρχείων σε εικονικά περιβάλλοντα, καθώς και με την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία. Όσον αφορά στην υλικοτεχνική υποδομή, προϋπόθεση για την εφαρμογή του σεναρίου αποτελεί η ύπαρξη εργαστηρίου Πληροφορικής με προβολικό μηχάνημα ή η ύπαρξη φορητών υπολογιστών.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Κωνσταντίνος Πέτρου, Ο εθνικός μας ύμνος, Νεοελληνική Γλώσσα ΣΤ΄ Δημοτικού, 2014.

Το σενάριο αντλεί

Πέτρου Κωνσταντίνος, «Σε γνωρίζω από την κόψη...», Νεοελληνική Γλώσσα, Ε΄ Δημοτικού(Στ΄ Δημοτικού), 2013.

Το παρόν σενάριο θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι αποτελεί τη συνέχεια του παραπάνω σεναρίου, αν και ένας από τους σκοπούς της διδακτικής πρότασης είναι να ξεκαθαρίσουν οι μαθητές ότι ο εθνικός μας ύμνος είναι οι εικοσιτέσσερις πρώτες στροφές από τον «Ύμνο εις την Ελευθερίαν» και όχι το ίδιο πράγμα. Εντούτοις, το παρόν αξιοποιεί τις «Άλλες Εκδοχές» του προαναφερθέντος σεναρίου, εστιάζοντας στη μελέτη του εθνικού μας ύμνου, στην αναζήτηση βιογραφικών στοιχείων των δημιουργών του και στην ανάγνωση άλλων εθνικών ύμνων.

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το παρόν σενάριο είναι μια προσπάθεια να αντιληφθούν οι μαθητές ορισμένα χαρακτηριστικά του ελληνικού εθνικού ύμνου και να μάθουν για την ιστορία, το περιεχόμενο αλλά και τους δημιουργούς του. Επίσης, οι μαθητές θα γνωρίσουν και άλλους εθνικούς ύμνους, οι οποίοι είναι σχετικά γνωστοί (Μασσαλιώτιδα κλπ.), αλλά και κάποιους «ιδιαίτερους». Με αυτόν τον τρόπο θα μπορέσει να γίνει σύγκριση μεταξύ τους με ταυτόχρονη εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Από τα πρώτα παιδικά χρόνια μας έχουμε «μάθει» να νιώθουμε ιδιαίτερη συγκίνηση στο άκουσμα του εθνικού μας ύμνου, γεγονός βέβαια που δεν αποτελεί ελληνική

μοναδικότητα και πρωτοτυπία. Αυτό το ιδιαίτερο άκουσμα και το ιδιόμορφο αίσθημα που νιώθει ο καθένας στο άκουσμα του εθνικού ύμνου της χώρας του απαντάται σε όλον τον πλανήτη και αποτελεί τον θεμέλιο λίθο οποιασδήποτε προσπάθειας καλλιέργειας εθνικής συνείδησης.

Στην Ελλάδα η συχνή ακρόαση του εθνικού μας ύμνου είναι αντιστρόφως ανάλογη με τις γνώσεις που έχουν οι μαθητές για την προέλευση, το περιεχόμενο και τους δημιουργούς του. Επίσης, η πλειονότητα των Ελλήνων αγνοεί κάτω από ποιες συνθήκες δημιουργήθηκε, εξελίχθηκε και οριστικοποιήθηκε ο Εθνικός Ύμνος. Κι αυτό γιατί η καθιέρωσή του πέρασε από πολλές «περιπέτειες», αλλαγές, απορρίψεις που διήρκεσαν κοντά στα 40 χρόνια από τη συγγραφή το 1823 του «Ύμνου εις την Ελευθερίαν», του «γονέα» του εθνικού μας ύμνου. Ακόμη, οι περισσότεροι Έλληνες, ενώ μπορεί να αναγνωρίζουν τη μελωδία του εθνικού ύμνου μιας άλλης χώρας, εντούτοις αγνοούν παντελώς τη σημασία, το νόημα και το περιεχόμενό του. Η γνώση του περιεχομένου των «άλλων» εθνικών ύμνων θα επιτρέψει στους μαθητές να συγκρίνουν τον «δικό μας» με αυτούς, έτσι ώστε να βγουν τα απαραίτητα συμπεράσματα για τις ομοιότητες και τις διαφορές που υπάρχουν. Με αυτόν τον τρόπο θα γίνει ενδεχομένως αντιληπτό πόσο «εθνικός» είναι ο ύμνος μας σε σχέση με τους άλλους και κατά πόσο όλοι διαθέτουν τα ίδια χαρακτηριστικά και στοιχεία.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Η ακρόαση και μόνο του Εθνικού Ύμνου δεν προσφέρει, ανάλογα με τη σπουδαιότητά του, τα κατάλληλα ερεθίσματα στους μαθητές. Έτσι, χάνεται η ευκαιρία και η δυνατότητα που μπορεί να έχουν οι μαθητές να ανακαλύψουν τα «μυστικά» του Εθνικού Ύμνου και να αποκτήσουν περισσότερες γνώσεις και δεξιότητες.

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με το σενάριο αυτό επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να γνωρίσουν μια ψηφιακή βιβλιοθήκη λογοτεχνικών κειμένων·
- να αντιληφθούν την «καταγωγή» του εθνικού μας ύμνου·
- να μάθουν να ακούν απαγγελίες ποιημάτων και να τις συγκρίνουν μεταξύ τους·
- να μάθουν επιπλέον «τεχνικές» πληροφορίες για τον Εθνικό Ύμνο·
- να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους με βιογραφικά στοιχεία τόσο του Σολωμού όσο και του Μάντζαρου·
- να γνωρίσουν τη συμβολή του Σολωμού στην ελληνική ποίηση και την επιρροή του στους μεταγενέστερους ποιητές·
- να παρατηρήσουν διαφορετικές γραφές και γλώσσες·
- να αντιληφθούν την αποικιοκρατία και την επιρροή της στα κράτη (Βρετανική Κοινοπολιτεία)·
- να αντιληφθούν ότι η καθιέρωση του εθνικού ύμνου σε μια χώρα είναι αποτέλεσμα πολλών παραγόντων και συνθηκών·
- να συνειδητοποιήσουν ότι η ενορχήστρωση όλων των εθνικών ύμνων έχει συγκεκριμένο εμβληματικό χαρακτήρα ανεξάρτητα από τον χώρο, την ιστορία και τον πολιτισμό κάθε χώρας·
- να μάθουν ότι αρκετοί εθνικοί ύμνοι (μικρών κυρίως) κρατών περιέχουν όμορφες και ειρηνικές εικόνες, αντί πολεμικών σκηνών και αρετών·
- να διαπιστώσουν ότι ο εθνικός ύμνος δεν αντικατοπτρίζει πάντα τη φήμη ή την ιστορία ενός λαού·
- να κατανοήσουν ότι σε αρκετές χώρες ο εθνικός ύμνος αποτελεί ένα πολιτισμικό ή ιδεολογικό σύμβολο.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Με το σενάριο αυτό επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να αποκτήσουν νέο λεξιλόγιο, ως αποτέλεσμα της ενασχόλησής τους με τον Εθνικό Ύμνο αλλά και με τα στοιχεία που τον «συνοδεύουν»·
- να ασκηθούν στη σύνταξη βιογραφικού σημειώματος·
- να εξοικειωθούν με τον λογοτεχνικό και δη ποιητικό λόγο·
- να καλλιεργήσουν τον (ψηφιακό) γραπτό τους λόγο, δημιουργώντας κείμενα·
- να εξοικειωθούν με την οργάνωση πληροφοριών γύρω από ένα θέμα·
- να αντιλαμβάνονται ότι στο διαδίκτυο ο λόγος μπορεί να έχει διαφορετικό ύφος ανάλογα με την περίπτωση και διαφορετική παρουσίαση ανάλογα με την «ηλικία» του·
- να έρθουν σε ηλεκτρονική επαφή με ένα κείμενο πολυτονικής γραφής.

Γραμματισμοί

Με το σενάριο αυτό επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να αντλούν πληροφορίες από ψηφιακή εγκυκλοπαίδεια·
- να εξοικειωθούν με τρόπους πλοήγησης μέσα σε έναν ιστότοπο και την άντληση ποικίλων πληροφοριών από αυτόν·
- να εξοικειωθούν με λογισμικό δημιουργίας παρουσιάσεων·
- να εξοικειωθούν με λογισμικό επεξεργαστή κειμένου και δη με τη χρήση ορισμένων από τα εργαλεία που διαθέτει·
- να συγκρίνουν το περιεχόμενο ιστοσελίδων·
- να μάθουν να αντιγράφουν και να επικολλούν κείμενο και εικόνα·
- να μάθουν να διαχειρίζονται αρχεία·
- να καταλάβουν ότι οι πληροφορίες του διαδικτύου, εάν προέρχονται από μία μόνο πηγή, δεν είναι πάντα αξιόπιστες.

Διδακτικές πρακτικές

Οι κατάλληλες διδακτικές πρακτικές, για να υλοποιηθεί το συγκεκριμένο σενάριο, είναι η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και η σταδιακή ανακάλυψη και εμπέδωση της γνώσης. Η χρήση των ερωτήσεων για την εξωτερίκευση της βιωματικής και την εκμείευση της προγενέστερης γνώσης των μαθητών, αλλά και ο καταγιτισμός ιδεών και ερεθισμάτων αποτελούν τα χαρακτηριστικά στα οποία θα βασιστεί ο εκπαιδευτικός για την εκπλήρωση των στόχων του σεναρίου. Περισσότερα όμως μπορεί να διακρίνει κάποιος διαβάζοντας τα στάδια και την πορεία διδασκαλίας. Εδώ σημειώνουμε συνοπτικά τους στόχους που σχετίζονται με στάσεις και δεξιότητες που επιδιώκουμε να αναπτύξουν οι μαθητές και οι οποίες απορρέουν από τις διδακτικές πρακτικές με τις οποίες τους εμπλέκουμε (π.χ. δεξιότητα συνεργασίας, στάση αυτενέργειας κλπ.).

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφορμή για την εφαρμογή του παρόντος σεναρίου αποτέλεσε ο καθιερωμένος εορτασμός της 25ης Μαρτίου 1821.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η πρώτη επαφή και γνωριμία των Ελλήνων αλλά και γενικότερα όλων των λαών με τον εθνικό τους ύμνο πραγματοποιείται κατά κύριο λόγο στο σχολείο. Όλα σχεδόν τα εκπαιδευτικά συστήματα και εν προκειμένω το ελληνικό αξιοποιούν τον εθνικό ύμνο για τη δημιουργία εθνικής ταυτότητας και συνείδησης. Επιπλέον, σε κάθε σχολική εορτή –πλην Χριστουγέννων– το κλείσιμο πραγματοποιείται με την εκτέλεση του Εθνικού Ύμνου από τη χορωδία, ή με κάτι παρόμοιο και σχετικό.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στο παρόν σενάριο οι μαθητές εκμεταλλεύονται τις υπηρεσίες του διαδικτύου τόσο για την αναζήτηση πληροφοριών, όσο και για την πρόσβαση σε ψηφιακά περιβάλλοντα (βιβλιοθήκη). Επίσης, η οργάνωση των πληροφοριών από τους μαθητές επιτυγχάνεται στο έπακρο, με την αξιοποίηση των εργαλείων που διαθέτει το πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου, αλλά και αυτό της δημιουργίας παρουσιάσεων. Επιπρόσθετα, πρέπει να τονιστεί και η δυνατότητα εντοπισμού στο διαδίκτυο σπάνιων και δυσεύρετων ακουσμάτων, όπως οι δύο απαγγελίες που ακούγονται στο σενάριο, και μάλιστα σε έγκυρους ιστότοπους, όπως αυτός του «Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού».

Κείμενα

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Ε- ΣΤ' Δημοτικού:

Γαλάτεια Γρηγοριάδη-Σουρέλη: [«Ο μικρός μπουρλοτιέρης»](#)

Διονύσιος Σολωμός: [«Οι Ελεύθεροι Πολιορκημένοι»](#)

Ιστοσελίδες

[Σύμβολα δημοκρατίας – Εθνικός Ύμνος](#), από τον ιστότοπο της Προεδρίας της Δημοκρατίας

[Εθνικός Ύμνος της Κύπρου](#), από τον ιστότοπο της Προεδρίας της Κυπριακής Δημοκρατίας

[Διονύσιος Σολωμός - 'Ο Ύμνος εις την Έλευθερίαν](#), από τον προσωπικό ιστοχώρο του Ν. Μαμαλούγκου

[«Μουσείο Σολωμού και Επιφανών Ζακυνθίων»](#)

«[Μαγικές βαλίτσες της ποίησης -Διονύσιος Σολωμός](#)», από τον ιστότοπο www.bookbook.gr

«[Ο Νικόλας Χαλικιόπουλος – Μάντζαρος στη Νάπολη του 1800](#)», από τον ιστότοπο

Ελληνικής Κοινότητας Νάπολης και Καμπανίας

[Φιλαρμονική Εταιρεία Κέρκυρας](#)

Ψηφιακά περιβάλλοντα

[Βικιπαίδεια](#)

[Wikimedia](#)

[Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού](#)

Facebook: [Φιλαρμονική Εταιρεία Μάντζαρος](#)

Φωτόδεντρο

«[Διονύσιος Σολωμός: Βιογραφικά στοιχεία](#)», εκπαιδευτικό βίντεο

«[Δ. Σολωμός: Η γλώσσα / Το έθνος](#)», εκπαιδευτικό βίντεο

«[Δ. Σολωμός: Κέρκυρα/ Η γνωριμία με τον Ματζαρό](#)», εκπαιδευτικό βίντεο

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1η–3η διδακτική ώρα

Α' φάση – Ο εθνικός μας ύμνος

Οι μαθητές/-τριες χωρισμένοι/-ες σε τέσσερις ομάδες επεξεργάστηκαν το [1ο Φύλλο Εργασίας](#), με τη βοήθεια φορητών υπολογιστών στην τάξη. Πραγματοποιήθηκαν και

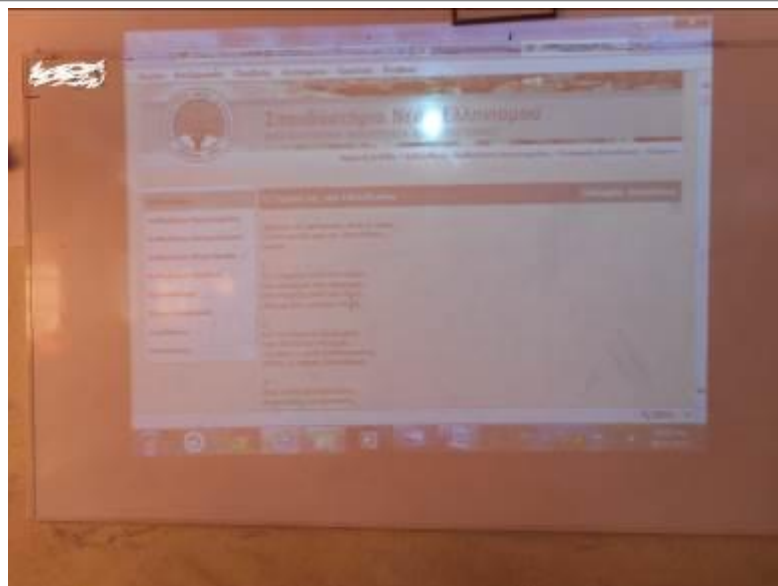

οι 7 δραστηριότητες του παραπάνω Φύλλου Εργασίας. Συγκεκριμένα, επισκέφτηκαν τη [Βικιπαίδεια](#) και πληκτρολόγησαν τη φράση «εθνικός ύμνος». Απάντησαν στις ερωτήσεις της 1ης δραστηριότητας. Στη συνέχεια, πρόσθεσαν και το επίθετο *ελληνικός* μπροστά από το «εθνικός ύμνος» και εντόπισαν ότι δεν ταυτίζεται ο «Ύμνος εις την Ελευθερίαν» με τον εθνικό μας ύμνο. Έτσι, αποσαφηνίστηκε ότι ο εθνικός μας ύμνος είναι οι 24 πρώτες στροφές του «Ύμνου εις την Ελευθερίαν» του Διονύσιου Σολωμού.

Εικόνα 1: Επεξεργασία 1ου Φύλλου Εργασίας.

Κατόπιν, κλήθηκαν να γράψουν κείμενο στο οποίο θα εξιστορούσαν την πορεία που είχε ο εθνικός μας ύμνος πριν καθιερωθεί το 1865, με βάση τις ερωτήσεις που υπάρχουν στην 4η δραστηριότητα. Επιπλέον, με τη βοήθεια του βιντεοπροβολέα ακούσαμε τη μελωδία του Εθνικού Ύμνου στον ιστότοπο της [Προεδρίας της Δημοκρατίας](#). Στο ίδιο πλαίσιο ακούσαμε την «απολαυστική» απαγγελία των πρώτων 16 στροφών του «Ύμνου εις την Ελευθερίαν» από τον Γιάγκο Αργυρόπουλο, επιλέγοντας στο τέλος της σελίδας του [Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού](#) τον ανάλογο σύνδεσμο.

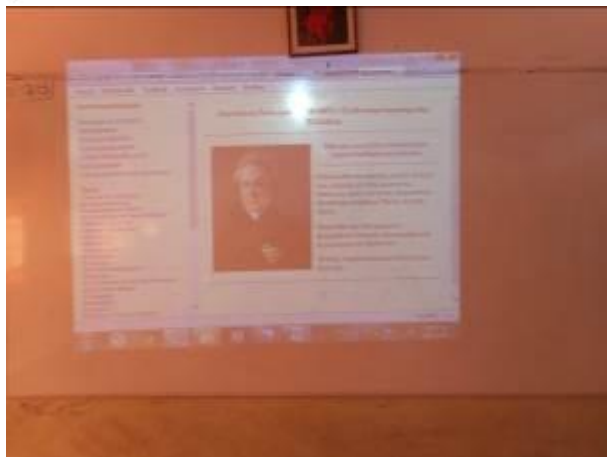

Εικόνα 2: Ο Ύμνος εις την Ελευθερίαν

4η & 5η διδακτική ώρα

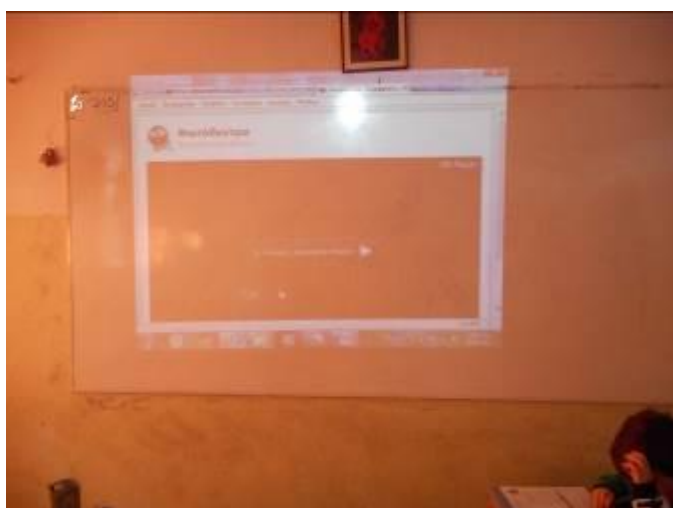
Β' φάση – Οι δημιουργοί του Εθνικού Ύμνου

Σε αυτή τη φάση, οι μαθητές/-τριες αναζήτησαν τα στοιχεία των δημιουργών του εθνικού μας ύμνου, αλλά και άλλες βασικές και ενδιαφέρουσες λεπτομέρειες της ζωής τους με βάση τις δραστηριότητες του 2^{ου} Φύλλου Εργασίας. Με τις πληροφορίες που εντόπισαν δημιούργησαν το βιογραφικό σημείωμα του Διονυσίου Σολωμού, αλλά και του Νικόλαου Χαλκιάκου-Μάντζαρου. Τους έγινε, βέβαια, υπενθύμιση του βιογραφικού σημειώματος με την προβολή της [ενότητας 9](#) (σσ. 36-38) η οποία περιέχει τη δομή του.

Εικόνα 3: Βιογραφικό του Σολωμού

Στη συνέχεια, με τη βοήθεια του βιντεοπροβολέα, παρουσιάστηκε στην τάξη το Φωτόδεντρο που περιείχε βίντεο με [«Βιογραφικά στοιχεία»](#) του ποιητή, καθώς και [«Οι μαγικές βαλίτσες της ποίησης»](#), όπου τα παιδιά διάβασαν για τις λέξεις, τις εικόνες, τις ιδέες, αλλά και τις σπουδαίες στιγμές που αναδύονται μέσα από την ποίηση του Σολωμού.

Εικόνα 4: Το Φωτόδεντρο

6η–8η διδακτική ώρα

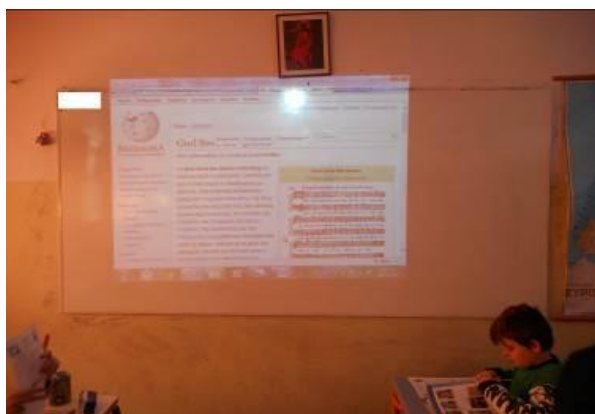
Γ' φάση – Οι άλλοι εθνικοί ύμνοι του κόσμου

Στο τρίωρο αυτό τα οι ομάδες επεξεργάστηκαν τα τέσσερα επόμενα Φύλλα Εργασίας (3^ο, 4^ο, 5^ο και 6^ο). Όπως επισημαίνει και ο συγγραφέας του σεναρίου, «Επειδή ο όγκος του υλικού που θα επεξεργαστούν οι μαθητές φαντάζει αποτρεπτικά τεράστιος, φροντίζουμε από πριν να εντοπίσουμε και να προτείνουμε συγκεκριμένους ύμνους οι οποίοι περιέχουν οτιδήποτε το αξιοπρόσεκτο και άξιο αναφοράς, ή πληροφορίες που θα μας επιτρέψουν να ομαδοποιήσουμε, κατά κάποιον τρόπο, τους ύμνους», επιλέχτηκαν και εστίασαμε με τη βοήθεια του βιντεοπροβολέα σε κάποιους ύμνους. Καθ' όλη τη διαδικασία οι μαθητές/-τριες κατέγραφαν σε τετράδιο σημειώσεις που χρησιμοποίησαν στο τελικό παραγόμενο κείμενο.

Έτσι, παρουσιάστηκε, σύμφωνα με το [3ο φύλλο εργασίας](#), ο «[Κατάλογος εθνικών ύμνων](#) στη [Βικιπαίδεια](#), όπου τα παιδιά κράτησαν σημειώσεις για το τι είναι ο 'εθνικός ύμνος'. Στη συνέχεια οι ομάδες επεξεργάστηκαν τους εξής εθνικούς ύμνους: της [Ιορδανίας](#), του [Μπαχρέιν](#), της [Ιαπωνίας](#), της Αγγλίας, της [Ρωσίας](#), της [Κίνας](#), της [Κούβας](#), του [Ιράν](#), της [Μάλτας](#), της [Νοτίου Αφρικής](#), της [Ινδίας](#), της [Αλβανίας](#), του [Ιράκ](#), των [Γάλλων](#), της [Αυστραλίας](#), της [Τουρκίας](#) και της [Βραζιλίας](#).

Εικόνα 5: Κατάλογος εθνικών ύμνων

Εικόνα 6: Εθνικός ύμνος Ην. Βασιλείου

Να επισημάνουμε ότι επιλέχθηκαν εθνικοί ύμνοι και από τα τέσσερα Φύλλα Εργασίας, έτσι ώστε να είναι δυνατή η επίτευξη στόχων των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους, όπως τέθηκαν από τον συγγραφέα του σεναρίου.

9η & 10η διδακτική ώρα

Δ' φάση – Παρουσίαση δεδομένων

Σε αυτή τη φάση οι μαθητές/-τριες κλήθηκαν να ολοκληρώσουν και να παρουσιάσουν το παραγόμενο κείμενό τους.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/-Α ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

1^ο φύλλο εργασίας

Δραστηριότητα 1

Συζητήστε μεταξύ σας και καταγράψτε σε χαρτί ό,τι γνωρίζετε για τον εθνικό μας ύμνο (δημιουργοί, χρόνος γραφής, καθιέρωση κλπ.). Κατόπιν, και για να μάθετε περισσότερα, επισκεφθείτε τη [Βικιπαίδεια](#) και πληκτρολογήστε «εθνικός ύμνος». Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις, για να αντιληφθείτε τη σημασία που έχει για κάποια χώρα ο εθνικός της ύμνος.

- Τι είναι «εθνικός ύμνος»;
- Πότε καθιερώθηκαν οι περισσότεροι;
- Τι είναι η «Μασσαλιώτιδα»;
- Υπάρχει περίπτωση να έχει μια χώρα περισσότερους από έναν εθνικούς ύμνους;

Δραστηριότητα 2

Στη [Βικιπαίδεια](#) επίσης, πληκτρολογήστε «ελληνικός εθνικός ύμνος», για να βρεθείτε σε «ανακατεύθυνση», όπως επισημαίνεται (κάτω από τον τίτλο της σελίδας) στον «Ύμνο εις την Ελευθερίαν». Παρατηρήστε την πρώτη πρόταση και καταγράψτε τα συμπεράσματά σας για τη σχέση «Ύμνου εις την Ελευθερίαν» και Εθνικού Ύμνου.

Δραστηριότητα 3

Ο εθνικός μας ύμνος, όπως μπορείτε να διαβάσετε στην ψηφιακή εγκυκλοπαίδεια, είχε τη δική του «περιπέτεια» πριν καθιερωθεί. Σαν δημοσιογράφοι και χωρισμένοι σε ομάδες, προσπαθήστε να κάνετε ένα ρεπορτάζ σχετικά με τις διεργασίες και τα γεγονότα που έλαβαν χώρα πριν καθιερωθεί, το 1865.

Δραστηριότητα 4

Για να επιτύχετε κάτι τέτοιο, θα σας βοηθήσουν σημαντικά οι απαντήσεις που θα δώσετε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Ποιος έγραψε τον «Εθνικό Ύμνο» και ποιος τον μελοποίησε;
- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά στοιχεία του ποιήματος;
- Πόσες μελοποιήσεις έχει ο εθνικός μας ύμνος και πότε έγινε η καθεμία;
- Πότε, από ποιον και πώς καθιερώθηκε ο εθνικός μας ύμνος;
- Πότε έγινε ο εθνικός μας ύμνος και ύμνος της Κύπρου;

Δραστηριότητα 5

Αν και μάλλον ανταποκριθήκατε ήδη στην πρόκληση να ακούσετε τον Εθνικό Ύμνο πατώντας το βελάκι στο δεξί πλαίσιο, όμως αξίζει να επισκεφθείτε τον ιστότοπο της [Προεδρίας της Δημοκρατίας](#), όπου θα σας υποδεχθεί η μελωδία του Εθνικού Ύμνου. Το ίδιο κάντε και για την [Προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας](#), όπου υπάρχει μια πιο «ορχηστρική» εκτέλεση και σας δίνεται η δυνατότητα να «κατεβάσετε» τον Ύμνο σε μορφή αρχείου mp3. Ρίξτε και μια ματιά στην έγκυρη και επίσημη εκδοχή της «περιπέτειας» του Εθνικού μας Ύμνου, συγκρίνετέ τα με αυτά που συναντήσατε στη [Βικιπαίδεια](#), και συμπληρώστε ή διορθώστε το ρεπορτάζ σας.

Δραστηριότητα 6

Ακούστε μια «χορταστική» απαγγελία του Εθνικού ύμνου από τον Γιάγκο Αργυρόπουλο και μια «θεατρική» από τον Χρήστο Τσάγκα. Θα τις βρείτε στην ιστοσελίδα του [«Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού»](#) στο τέλος, μετά τον Ύμνο και τις σημειώσεις-σχόλια του ποιητή.

Δραστηριότητα 7

Επισκεφθείτε τη [Wikimedia](#), για να ακούσετε άλλες δύο εκδοχές του Εθνικού Ύμνου, αλλά και να δείτε την παρτιτούρα του.

2^ο φύλλο εργασίας

Δραστηριότητα 1

Θυμηθείτε πώς συντάσσεται ένα βιογραφικό σημείωμα, ρίχνοντας μια ματιά στο βιβλίο της Γλώσσας Ε΄ Δημοτικού, και συγκεκριμένα στην [ενότητα 9](#) (σ. 36-38). Με βάση αυτά που θα δείτε, θα συντάξετε τα βιογραφικά σημειώματα του Σολωμού και του Μάντζαρου. Μπορείτε να το κάνετε σε πρόγραμμα παρουσίασης και να παρατηρήσετε τις διαφορές.

Δραστηριότητα 2

Επισκεφθείτε τη [Βικιπαίδεια](#) και πληκτρολογήστε «Διονύσιος Σολωμός». Από την πληθώρα των πληροφοριών προσπαθήστε να επιλέξετε λίγα και ουσιώδη στοιχεία, για να τα εντάξετε στο βιογραφικό του εθνικού μας ποιητή. Αντιγράψτε τη φωτογραφία και επικολλήστε τη στο έγγραφο ή την παρουσίαση.

Δραστηριότητα 3

Δείτε σε έναν διαφορετικό ιστότοπο, με περίεργη γραφή, ορισμένα [βιογραφικά στοιχεία του Σολωμού](#), σε πιο «μαζεμένη» εκδοχή. Δείτε αν αυτά που αναφέρονται στη Βικιπαίδεια είναι όμοια με αυτά που αναφέρονται στην ιστοσελίδα.

Δραστηριότητα 4

Πιο μικρό βιογραφικό αλλά και εργογραφικό σημείωμα μπορείτε να δείτε στον ιστότοπο του [«Μουσείου Σολωμού και Επιφανών Ζακυνθίων»](#). Πλοηγηθείτε στον

ιστότοπο και, αν ενδιαφέρεστε, στην [«Αίθουσα Σολωμού»](#), όπου θα βρείτε εικόνες για το «στόλισμά» της εργασίας σας.

Δραστηριότητα 5

Μεταβείτε στο Φωτόδεντρο, για να δείτε δύο βιντεάκια. Το πρώτο περιέχει μια συντομότατη [βιογραφία](#) του Σολωμού, ενώ το δεύτερο αφορά τη [γλώσσα και το έθνος](#).

Δραστηριότητα 6

«Στον Ύμνο εις την Ελευθερίαν, όπως πάντα στα έργα του, ο Σολωμός «παγίδευσε» τη μουσική μέσα στον στίχο του. Τη μουσική που ο Μάντζαρος τη βρήκε, την ανέσυρε, την έκανε κτήμα όλων μας, με τον τρόπο που μόνον η μεγάλη μουσική, το ιερό αυτό μυστήριο, μπορεί να το πετύχει. Ολόκληρη η ποίηση του Σολωμού, άλλωστε, ήταν αυτός ο αγώνας, να γράψει μουσική με σκέψη και με λόγο. Και ίσως γι' αυτό υπήρξε τόσο δύσκολος στην τελική διατύπωση. Το ένα σχέδιο ακολουθούσε το άλλο. Έψαχνε για την τελειότητα. Όμως ποια; Μήπως προσπαθούσε το ακατόρθωτο, να μετουσιώσει τον λόγο σε μουσική;»

Συμφωνείτε με αυτά που αναφέρει ο Μίκης Θεοδωράκης για τον Διονύσιο Σολωμό; Τι θα προσθέτατε εσείς; Δείτε στις [«μαγικές βαλίτσες της ποίησης»](#) τα χαρακτηριστικά που «ξεπηδούν» από την ποίηση του Σολωμού, για να εκφράσετε καλύτερα την άποψή σας.

Δραστηριότητα 7

Μεταβείτε στη Βικιπαίδεια και γράψτε το όνομα του συνθέτη του εθνικού μας ύμνου. Επιλέξτε τα σημαντικότερα στοιχεία που εσείς κρίνετε ότι πρέπει να συμπεριληφθούν στο βιογραφικό σημείωμα του Νικόλαου Μάντζαρου.

Δραστηριότητα 8

Ο Μάντζαρος, όπως θα διαβάσατε, εκπαιδεύτηκε στη Νάπολη της Ιταλίας. Η [Ελληνική Κοινότητα Νάπολης και Καμπανίας](#) παραθέτει χρήσιμες πληροφορίες για τον Μάντζαρο, οι οποίες θα σας βοηθήσουν να εμπλουτίσετε το βιογραφικό του συνθέτη, αλλά και να επιλέξετε τις πληροφορίες της Βικιπαίδειας.

Δραστηριότητα 10

Δείτε στο Φωτόδεντρο το βίντεο «[Δ. Σολωμός: Κέρκυρα/ Η γνωριμία με τον Ματζαρό](#)», για να μάθετε πώς «γεννήθηκε» η οριστική μορφή του εθνικού μας ύμνου.

3^ο φύλλο εργασίας

Δραστηριότητα 1

Μεταβείτε στη Βικιπαίδεια και πληκτρολογήστε «εθνικός ύμνος». Επιλέξτε τον σύνδεσμο [«κατάλογος εθνικών ύμνων»](#). Διαβάστε το κείμενο και κρατήστε σημειώσεις με τα αξιοπρόσεκτα σημεία.

Δραστηριότητα 2

Στην αρχή του κειμένου γίνεται λόγος για το ύφος των εθνικών ύμνων, το οποίο είναι εμβληματικό. Καθώς θα βλέπουμε τον εθνικό ύμνο κάθε χώρας, θα ακούμε -όπου υπάρχει η δυνατότητα- και τη μελωδία του. Τα δικά σας συμπεράσματα θα τα γράψετε στο τέλος.

Δραστηριότητα 3

Σε μερικές χώρες ο εθνικός ύμνος είναι ταυτόχρονα και βασιλικός, δηλαδή εξυμνεί τη βασιλεία, όπως μπορείτε να δείτε στους στίχους του εθνικού ύμνου της [Ιορδανίας](#). Μεταβείτε στον ύμνο του [Μπαχρέιν](#), αλλά και σε αυτόν της [Ιαπωνίας](#). Ποιο κοινό στοιχείο μπορείτε να εντοπίσετε;

Δραστηριότητα 4

Τον παραπάνω ύμνο τον υιοθέτησαν όπως είδατε αρκετά κράτη. Γιατί; Στη συνέχεια θα διαβάσετε αρκετούς εθνικούς ύμνους από διάφορες χώρες. Για να μη σας φανεί παράξενη η χρήση της αγγλικής, γαλλικής, ισπανικής και πορτογαλικής γλώσσας σε

πολλές χώρες, δείτε την έκταση της [Βρετανικής Αυτοκρατορίας](#) στον παγκόσμιο χάρτη, τις [Γαλλικές αποικίες](#) και τα κράτη όπου ομιλείται η [Ισπανική Γλώσσα](#), ως αποτέλεσμα της κατοχής τους από την Ισπανία, αλλά και η [Πορτογαλική γλώσσα](#).

Δραστηριότητα 6

Το 1989 συνέβησαν σημαντικές πολιτικές αλλαγές στην Ευρώπη. Δείτε τους ύμνους κρατών που πρωτοστάτησαν σε αυτές, όπως η [Ρωσία](#) .

Δραστηριότητα 7

Το περιεχόμενο πολλών ύμνων αφορά μια συγκεκριμένη διαμάχη ή ένα πολεμικό γεγονός. Διαβάστε αντίστοιχα στον ύμνο της [Κίνας](#) και της [Κούβας](#).

4^ο φύλλο εργασίας

Δραστηριότητα 1

Επισκεφθείτε τις ιστοσελίδες με τους εθνικούς ύμνους της [Μάλτας](#) και του [Ιράν](#). Βρείτε το κοινό στοιχείο τους και σχολιάστε το αν έχει σχέση με τα συγκεκριμένα κράτη και τον πολιτισμό τους.

Δραστηριότητα 4

Διαβάστε στην αρχική σελίδα του [«Καταλόγου εθνικών ύμνων»](#) το κείμενο για τον ύμνο της [Νοτίου Αφρικής](#). Τι παρατηρείτε;

5^ο φύλλο εργασίας

Δραστηριότητα 1

Δείτε τους ύμνους Λατινικών χωρών όπως της [Ινδίας](#). Υπάρχει σε κάποιον ύμνο αναφορά σε πρόσωπο;

Δραστηριότητα 4

Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα και διαβάστε τον εθνικό ύμνο της [Αλβανίας](#), και του [Μονακό](#). Βρείτε το κοινό στοιχείο που υπάρχει στους στίχους και των τεσσάρων ύμνων.

Δραστηριότητα 5

Βρείτε, επίσης, το κοινό στοιχείο στους ύμνους του [Ιράκ](#) και της [Αϊτής](#).

6^ο φύλλο εργασίας

Δραστηριότητα 1

Πολλές χώρες βρίσκονταν για χρόνια σε εμπόλεμη κατάσταση για να αποτινάξουν χρόνια σκλαβιάς, όπως η Ελλάδα. Το γεγονός αυτό επηρέασε σε σημαντικό βαθμό τους εθνικούς ύμνους αυτών των χωρών. Δείτε τον ύμνο της της [Γαλλίας](#).

Δραστηριότητα 4

Επισκεφθείτε επίσης και τις ιστοσελίδες με τους εθνικούς ύμνους της [Βραζιλίας](#) και της [Αυστραλίας](#). Βρίσκετε τα ίδια κοινά στοιχεία;

Δραστηριότητα 7

Η Ελλάδα εδώ και χρόνια διατηρεί προβληματικές σχέσεις με τα γειτονικά [Σκόπια](#). Διαβάστε τον ύμνο, και θα καταλάβετε γιατί. Τελειώνοντας θεωρείται απαραίτητο να ρίξετε μια ματιά σε ένα «μυθιστόρημα», αφού ο ύμνος της [Τουρκίας](#) είναι τέτοιας έκτασης και ίσως παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους Έλληνες. Τον ίδιο ύμνο έχει και το μη αναγνωρισμένο, από την παγκόσμια κοινότητα, ψευδοκράτος της Κύπρου. Θεωρείτε το γεγονός τυχαίο;

Δραστηριότητα 8

Ολοκληρώστε τις αλλαγές, τις προσθήκες ή τις διορθώσεις στο κείμενό σας και προσπαθήστε να το κάνετε ελκυστικό.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Αν και το παρόν σενάριο είναι αρκετά πλούσιο σε δραστηριότητες, εντούτοις ο εκπαιδευτικός που θα το εφαρμόσει ενδέχεται να θελήσει να το χειριστεί διαφορετικά, παραλείποντας κάποιες δραστηριότητες και υλοποιώντας άλλες ως επέκταση. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν να ακούσουν οι μαθητές τραγουδημένο ολόκληρο τον «[Υμνο εις την Ελευθερία](#)», ιδίως αν η εφαρμογή του σεναρίου ολοκληρωθεί με τη συμμετοχή των μαθητών στη σχολική γιορτή. Με τον ίδιο τρόπο μπορούν οι μαθητές να παρακολουθήσουν μια [εκπομπή-αφιέρωμα](#) στον εθνικό μας ποιητή Σολωμό και στον συνθέτη που μελοποίησε τον «Υμνο εις την Ελευθερίαν», τον Νικόλαο Μάντζαρο.

Εναλλακτικά, οι μαθητές μπορούν να διαβάσουν αποσπάσματα από το βιβλίο της Αγγελικής Βαρελλά, με θέμα τον [Λιονύσιο Σολωμό](#). Ακόμη, ο εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει ενδιαφέροντα στοιχεία και λεπτομέρειες από τα γραφόμενα σε συγκεκριμένο τεύχος του περιοδικού «[7 ημέρες](#)» της *Καθημερινής*, το περιεχόμενο του οποίου είναι αποκλειστικά σχετικό με τον Σολωμό.

Τέλος, οι μαθητές μπορούν να εμβαθύνουν ιδιαίτερα και να μελετήσουν ύμνους για τους οποίους υπάρχει «πρόσβαση» στη γλώσσα (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, βουλγαρικά, αλβανικά, ρουμάνικα, κλπ.), έτσι ώστε να αντιληφθούν τους ύμνους χωρών, με τις οποίες έχουν έρθει σε επαφή λόγω συμμαθητών ή τις γνωρίζουν λόγω εκμάθησης ξένων γλωσσών. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν οι μαθητές, δίχως να δουν τη μετάφραση, να αντιγράψουν τους στίχους του ύμνου της Βουλγαρίας και να τους επικολλήσουν στο [GoogleTranslate](#), ώστε να εμφανιστεί η μετάφραση, και να διορθωθούν κατόπιν οι στίχοι από τον βουλγαρικής καταγωγής μαθητή ή μαθήτριά. Επίσης, στα ίδια πλαίσια θα μπορούσε η προσέγγιση να γίνει με τα ερωτήματα του τύπου «Για ποιο λόγο επιλέχθηκε το συγκεκριμένο ποίημα ως ο εθνικός ύμνος της Χ χώρας», συμβολίζει κάτι το ιδιαίτερο, κλπ.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Δεν εμφανίστηκαν ιδιαίτερα προβλήματα κατά την εφαρμογή του σεναρίου. Η τρίτη φάση, όπως επισημαίνει και ο συγγραφέας του σεναρίου, η οποία είναι αρκετά εκτενής, καθώς και οι συνεχείς επισκέψεις στη Βικιπαίδεια για τη μελέτη των εθνικών ύμνων, κούρασαν τους/τις μαθητές/τριες, για αυτό και δεν υλοποιήθηκαν ολόκληροι. Επιλέχτηκαν κάποιοι εθνικοί ύμνοι με στόχο βέβαια να δοθεί έμφαση στα κριτήρια που έθεσε εξ αρχής ο συγγραφέας του σεναρίου. Συγκεκριμένα, δεν υλοποιήθηκαν από το 2^ο Φύλλο Εργασίας οι δραστηριότητες 9 και 11, από το 3^ο Φύλλο Εργασίας οι 5 και 8. Στο 4^ο Φύλλο Εργασίας συμπτύχθηκαν σε μία οι δραστηριότητες 1, 2, και 3 και δεν υλοποιήθηκαν οι 5 και 6. Στο 5^ο Φύλλο συμπτύχθηκαν σε μία οι δραστηριότητες 1 και 2 και στο 6^ο Φύλλο δεν υλοποιήθηκαν οι 2, 5 και 6. Να επισημάνουμε ότι τόσο η ένωση των δραστηριοτήτων όσο και η μη υλοποίηση κάποιων από αυτές δεν επηρέασε του στόχους του σεναρίου, δεδομένου ότι υπήρχε μεγάλος όγκος πληροφοριών που εξυπηρετούσε τον ίδιο σκοπό.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κεχαγιόγλου, Ε. 2014. *Οι ποιητές της Ρωμιοσύνης – Διονύσιος Σολωμός, Ύμνος εις την Ελευθερίαν & Οι ελεύθεροι πολιορκημένοι*. Εκδόσεις ΒΗΜΑ.

Μέντελσον-Μπαρτόλντι, Κ. 2011. *Επίτομη Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης*, απόδοση Ελένη Γαρίδη. Αθήνα: Χ. Κ. Τεγόπουλος Εκδόσεις ΑΕ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

αρχείο παρουσίασης: Ο εθνικός μας Ύμνος